

ALUMNIDAG RECHTEN 2016
PENSIOENRECHT – ACTUALITEITEN
PROF. ERIK LUTJENS – PROF. HERMAN KAPPELLE

IS VERDER KIJKEN

DEEL 1

Prof . Erik Lutjens

Onderwerpen:

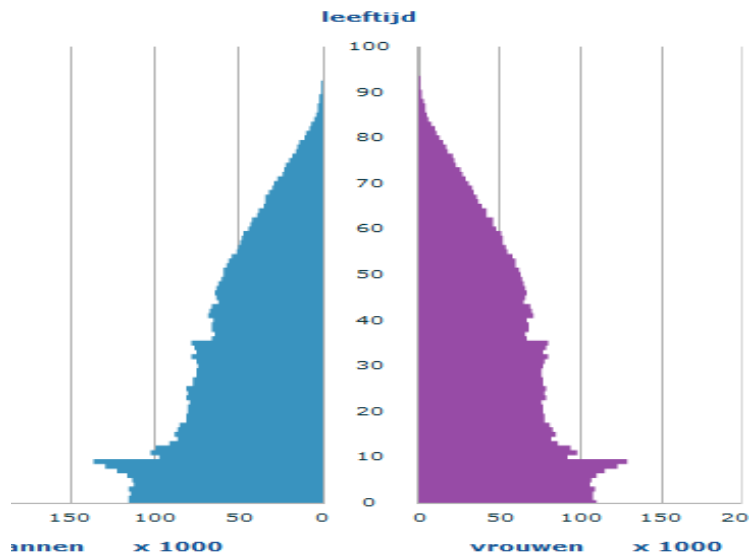
1. Hoofdlijnen huidige pensioenstelsel
2. Knelpunten > toekomstdiscussie . oplossingen

Drie pijlers

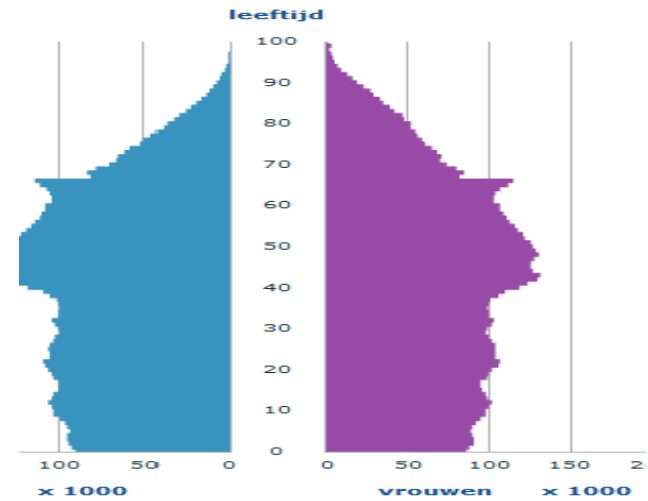
1. Wettelijke sociale zekerheid > met name AOW
2. Aanvullend pensioen ivm arbeid > deelneming gekoppeld aan bepaalde arbeid
 - Als werknemer, inclusief overheidswerknemer, of zelfstandige dan wel beoefenaar van beroep
3. Individuele voorzieningen

- Knelpunt financiering
- Omslagstelsel

Leeftijdsopbouw Nederland 1956

Leeftijdsopbouw Nederland 2013

GRONDSLAG PENSIOEN VOOR WERKNEMERS

- Uitgangspunt contractsvrijheid
- 1. Pensioenovereenkomst tussen werkgever en werknemer, veelal onderdeel cao
 - *Uitvoering door voor pensioen bestemde vermogen buiten ondernemingsvermogen werkgever veilig te stellen bij*
 - *verzekeraar, waaronder ook buiten NL gevestigde verzekeraar*
 - *pensioenfondsen (ondernemings-, bedrijfstak-, algemeen pensioenfondsen) of buitenlands “pensioefondsen”*
 - *premiepensioeninstelling*
- 2. Verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds
 - *Wettelijke pensioenplicht voor werkgevers en werknemers in de betreffende bedrijfstak*

KNELPUNT 1 - ZELFSTANDIGEN

- Geen algemene toegang zelfstandigen tot aanvullend pensioen
- Soms: onderdeel verplicht bedrijfstakpensioenfonds
- Ook bij verplichte pensioenregeling voor beoefenaren van beroep
- Thans ruim 800.000 zzp-ers, steeds vaker als vervanging van arbeidsovereenkomst
- Aangewezen op derde pijler : eigen keuze
- **Vraag:** Moet een vorm van tweede pijler pensioen voor zelfstandige komen?
 - Verplicht? Past dat bij zelfstandig ondernemerschap? Probleem van wisselend inkomen? Probleem van niet betalen premie?
 - Verplichting opdrachtgever?

KNELPUNT 2: HET PENSIOENCONTRACT

- Varianten in Pensioenwet: uitkering, kapitaal en premie
- Problematiek financiële opzet: beleggingen, langere levensduur, lage rente
- Of hele hoge premies voor zekere uitkering, of lagere premie en minder zekerheid
- Pensioenwet: uitkering = vastgesteld
- Discussie over vormgeving contract waarbij risico's meer bij de werknemer komen te liggen en automatisch meebewegen met financiële schokken
- Interim oplossing > variabele uitkering > Herman Kappelle

KNELPUNT 3: VERPLICHTE DEELNEMING

- Verplicht = verplicht
- Geen keuzevrijheid
- Niet voor pensioenregeling en niet voor pensioenuitvoerder
- Vraag : individuele pensioenspaarrekeningen of collectieve regelingen
- Collectief is ook collectief delen risico's

KNELPUNT 4: DOORSNEEPREMIE

- Verplicht bij verplichte bedrijfstakpensioenfondsen
- Kern: premie voor alle deelnemers gelijk of gelijk percentage van het pensioengevend loon
- Ongeacht leeftijd
- Jongere financiert deel pensioen oudere
- Staatssecretaris: afschaffen doorsneepremie
- Strijdig met profijtbeginsel? Benadeling jongeren?
- Problemen
 - Verplichtingstelling mogelijk zonder doorsneepremie
 - Ongelijkheid en verbod leeftijdszonderheid

VRAAGPUNT 5: MEER EIGEN BESTEDING

- Geen keuze bij hoogte premie en pensioenopbouw
- Pensioen = pensioen
- Dwz: periodieke (in beginsel levenslange) uitkering in geld
- Geen uitkering in natura
- Geen besteding voor woningschuld of zorgfinanciering
- Vraag: moet deel pensioengeld andere bestemming kunnen krijgen?

TOEKOMSTDEBAT

- Breed maatschappelijk pensioendebat geïnitieerd
- Doel: hoofdlijnen schetsen voor zomer 2016
- Nieuw stelsel: 2020 (?)
- Naar mijn opvatting ambitieus
- Wijzigingen zijn ingrijpend, effecten merkbaar op (middel)lange termijn, onomkeerbaar.

Aluminidag Rechten 2016 Actualiteiten Pensioenrecht II

prof.mr. Herman M. Kappelle
Bijzonder hoogleraar Fiscaal
Pensioenrecht

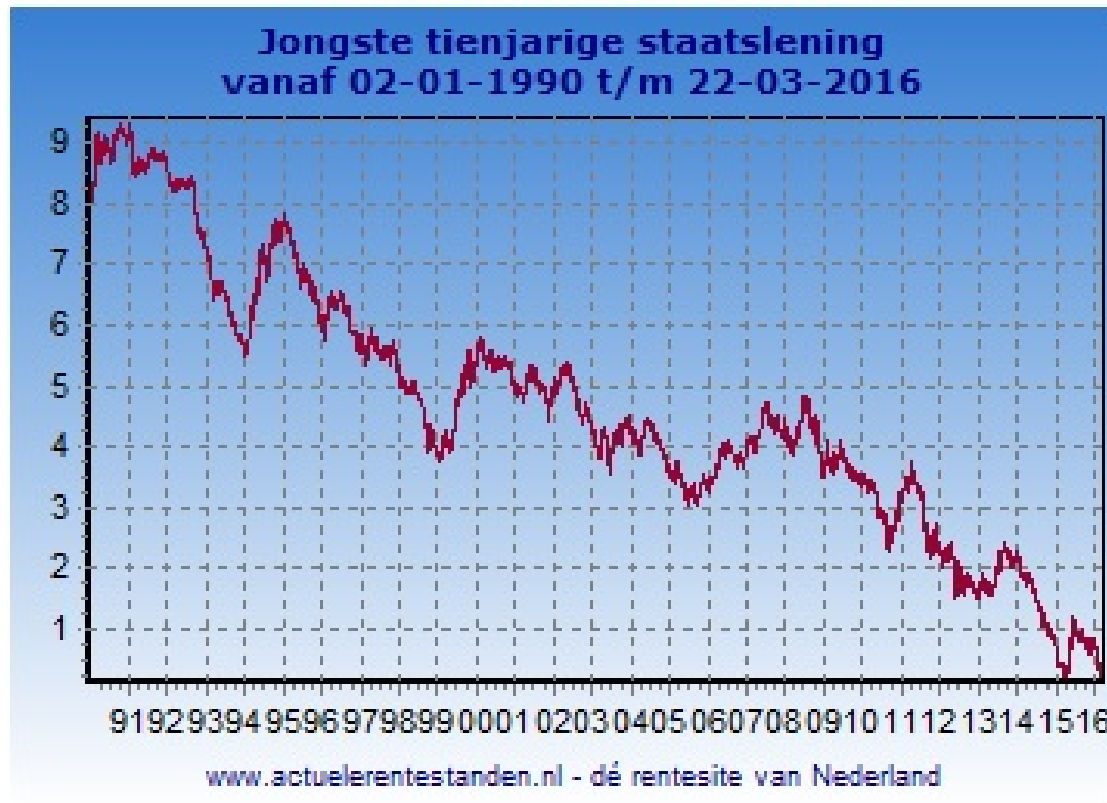
Agenda

- Variabele pensioenuitkeringen;
Wet verbeterde premieregeling
- Nieuwe pensioenuitvoerder;
Algemeen Pensioenfonds (APF)
- Wijzigingen in het fiscale kader sinds 1-1-2015

Variabele pensioenuitkeringen

- **Probleem:**
Lage rente bij omzetten pensioenkapitaal in direct ingaand pensioen op pensioeningangsdatum.
- **PW:** “Ouderdomspensioen is een geldelijk vastgestelde uitkering voor de werknemer of gewezen werknemer bij wijze van inkomensvoorziening bij ouderdom”.
- “Geldelijk” = in euro’s.
- “Vastgesteld” = vanaf pensioeningangsdatum geen fluctuaties, alleen (vaste) indexaties.
- Pensioenkapitaal wordt op pensioeningangsdatum op basis van dan geldende rente en levensverwachting omgezet in een levenslange vaste uitkering.

Rente

- Een procent rente = Elf procent pensioen

Oplossing: Pensioenknip

- Gedeelte kapitaal gebruiken voor tijdelijke uitkering (maximaal vijf jaar); restant doorschuiven in de hoop op betere tijden.
- Eerste versie 2009-2013; evaluatie oktober 2013;
 - < 1% deelname;
 - totaal ongeveer 100 personen
 - geen financieel voordeel voor deelnemers
 - complex, adviesgevoelig, extra uitvoeringskosten
- Conclusie: beoogde doel is niet gerealiseerd.
- Desalniettemin: 1-7-2015; herinvoering pensioenknip, voorsorteren op wetswijziging per 1 juli 2016.
- Belastingdienst: aankoop pensioen mag worden uitgesteld tot 31-12-2016.

Oplossing: Doorbeleggen

- Geen gegarandeerde vaste uitkeringen na pensioendatum.
- Geen garantiekosten, geen buffers, meer risico na pensioeningangsdatum; → meer rendement?
- Rapporten Lane Clark & Peacock en Ortec Finance; “doorbeleggen na pensioendatum verhoogt de kans dat de pensioenuitkering gedurende de uitkeringsfase stijgt en de ontwikkeling van de koopkracht kan worden bijgehouden”.
- Maar, kan ook naar beneden! Rendement is een vergoeding voor risico. Meer rendement → meer risico!

Twee wetsvoorstellen

- Initiatiefvoorstel Helma Lodders (VVD): Wet uitbetaling pensioen in pensioeneenheden.
- Kabinetsvoorstel Jetta Klijnsma (SZW): Wet variabele pensioenuitkering.
- Beide nog steeds levenslange uitkering.
- Lodders: fluctuatie alleen op basis van mee- en tegenvallers in beleggingsresultaten; sterfte en levensverwachting blijven voor risico van pensioenuitvoerder.
- Klijnsma: fluctuatie op basis van beleggingsresultaten, ontwikkeling sterfteresultaat of ontwikkeling levensverwachting. Alle risico's naar pensioengerechtigden.

Uiteindelijk één wetsvoorstel

- Voorstel Klijnsma geïncorporeerd in voorstel Lodders.
- Aangenomen in Tweede Kamer, in behandeling bij Eerste Kamer.
- Geen verplichting voor pensioenuitvoerders om variabel aan te bieden.
- Deelnemer houdt altijd de keus voor een vaste uitkering.

Algemeen pensioenfonds

	Pensioenfonds	APF	Verzekeraar
Garanties	'zachte' rechten	'zachte' rechten	'harde' rechten

Algemeen pensioenfonds

	Pensioenfonds	APF	Verzekeraar
Garanties	'zachte' rechten	'zachte' rechten	'harde' rechten
Solvabiliteit	FTK	FTK	Solvency 2

Algemeen pensioenfonds

	Pensioenfonds	APF	Verzekeraar
Garanties	'zachte' rechten	'zachte' rechten	'harde' rechten
Solvabiliteit	FTK	FTK	Solvency 2
Solidariteit	gemeenschappelijk vermogen	afgescheiden vermogens (collectiviteitskring)	afgescheiden vermogens

Algemeen pensioenfonds

	Pensioenfonds	APF	Verzekeraar
Garanties	'zachte' rechten	'zachte' rechten	'harde' rechten
Solvabiliteit	FTK	FTK	Solvency 2
Solidariteit	gemeenschappelijk vermogen	afgescheiden vermogens (collectiviteitskring)	afgescheiden vermogens
Level playing field	domeinafbakening en verplichtstelling	geen domeinafbakening en geen verplichtstelling	geen domeinafbakening en geen verplichtstelling

Algemeen pensioenfonds

	Pensioenfonds	APF	Verzekeraar
Garanties	'zachte' rechten	'zachte' rechten	'harde' rechten
Solvabiliteit	FTK	FTK	Solvency 2
Solidariteit	gemeenschappelijk vermogen	afgescheiden vermogens (collectiviteitskring)	afgescheiden vermogens
Level playing field	domeinafbakening en verplichtstelling	geen domeinafbakening en geen verplichtstelling	geen domeinafbakening en geen verplichtstelling
WFT adviesplicht?	geen Wft adviesplicht	geen Wft adviesplicht?	Wft adviesplicht

Verlaging Witteveenkader (1)

	Maximum opbouwpercentage		Totaal maximum	Pensioenricht-leeftijd
	Eindloon	Middelloon	%	
< 1-6-1999	2,33	2,33	70	60 jaar
< 2005	2,00	2,25	100	60 jaar
2005-2014	2,00	2,25	100	65 jaar
2014	1,90	2,15	100	67 jaar
2015	1,657 *	1,875 *	100	67 jaar
2016 -2018	1,657 *	1,875*	100	67 jaar

* Aftopping op € 100.000 → nettopensioen/ nettolijfrente

Verlaging Witteveenkader? (2)

Pensioen \leq €100.000

Salaris		40 jaar	50 jaar	60 jaar
	Minder OP /jr	Minder PP	Minder PP	Minder PP
25.000	34	634	399	164
50.000	102	1.933	1.217	501
75.000	171	3.232	2.035	838
100.000	239	4.517	2.844	1.171

Verlaging Witteveenkader? (3)

Nettopensioen > €100.000

Salaris		40 jaar	50 jaar	60 jaar
	Minder OP /jr	Minder PP	Minder PP	Minder PP
125.000	468	8.845	5.569	2.293
150.000	937	17.709	11.150	4.591
200.000	1.875	35.437	22.312	9.187
300.000	3.750	70.875	44.625	18.375

Netto pensioen

- 1 januari 2015: aftopping pensioengevend salaris op | € 100.000.
- M.i.v. 1 januari 2016: € 101.519
- Daarboven; netto pensioen of netto lijfrente
- Uit netto inkomen; geen aftrek alleen vrijgesteld in Box 3, scheelt 1,2% per jaar.
- Verstandig?
- Onvoldoende nabestaandendeckking → meteen actie!
- Onvoldoende ouderdomspensioen → afwegen t.o.v. andere alternatieven. Bijvoorbeeld extra aflossen hypotheek.

Samenvatting en conclusies

- Probleem lage rente stand bij omzetten pensioenkapitaal in periodieke uitkering mogelijk opgelost door variabele uitkeringen.
- Maar ook aandacht voor de negatieve scenario's!
- Rendement is een vergoeding voor risico
→ meer rendement betekent meer risico!
- APF is nuttige aanvulling op bestaande aanbod; met name voor kleinere (ondernemings)pensioenfondsen.
- Fiscale kader is behoorlijk ingeperkt;
 - nabestaandendeckking onvoldoende → repareren
 - ouderdomspensioen onvoldoende → alternatieven afwegen.

VRAGEN?

